

ኩሎም ልዕሊ ዕድመ ብዩናት ምስ ኩኑ ውጥን 4ይ ጽፍሒ ክትግበር እዩ

ልዕሊ 18 ዝዕድሚኦም ብምሉኡም ቀዳማይ ክታበት ክወሃቦም ዕድል ዝረኽቡሉ ግዜ ሰለስተ ሳምንታት ምስ ኣሕለፊ 4ይ ጽፍሒ ዳግመ ክፍታ ክትግበር መንግስቲ ውሳኔኡ ኣሕለፉ ኣሎ። ሽዑ ብምሉኡም ልዕሊ ዕድመ ዝኹኑ ህዝቢ ኖርወይ ብክታበት ብዩናት ክኹኑ ዕድል ይረኽቡ ኣሎዉ።

– ኣብዚ ዘለናዮ ሰሙን መብዛሕቲኦም ልዕሊ 18 ዝዕድሚኦም ሰባት ክታበት ክወሃቦም ዕድል ረኺቦም ኣሎዉ። ድሕሪ ሰለስተ ሳምንታት ካብ ከቢድ ሕማምን ሞትን ጥዑይ ጌሩ ክከላኸለሎም ይጅምር። ዝያዳ ክንከፋፍት ቅድሚ ምጅማርና ንብምሉኡም ልዕሊ 18 ዝዕድሚኦም ሰባት ብዩናት ክኹኑ ዕድል ክንህቦም እዩ ድሌትና ይብል ሚኒስተር ጥዕናን ክንክንን ቤንት ሀይዩ።

ኣብ ዝመጽእ ዘሎ ሰሙን ትምህርቲ ኣብ ዝጅምረሉ እዋን ለብዒ ክዛይድ እዩ ዝብል ትጽቢት ኣለና።

– ኣብዘን ዝሰዕሩ ሰለስተ ሳምንታት ለብዒ ክይዛይድን ለብዒ ካብ ዓቕን ንላዕሊ ልዒሉ ንንኡሳን ዘባታትና ምንጩ ለብዒ ንምንዳይ ክይብርትዎንን ጸዕርና ክንቅጽሎ ኣለና። ሸሕ'ኳ ዝተኸተብና እንተ ኹንና ኣብ ህዝባዊ ቦታታት ርሕቀት ምሕላው፡ ክንኣምም ከለና ካብ ቤትና ክይወጻና ክንተርፍ፡ ምልክታት ክንርኢ ከለና ክንምርመርን ጽሬት ኣእዳውና ምሕላውን ክንቅጽሎን ኣለና ይብል ሚኒስተር ሀይዩ።

– ኩሎ ሰብ ኣጥሊከሽን smittestopp ብምጽዓን ንኡስ-ዘባኡ ኣብ ዝመጽእ እዋን ምንጩ ለብዒ ኣብ ምንዳይን ዝተባርዐ ለብዒ ኣብ ምብርዓንን ክተሕባበር ይግቦኡ ብምባል ብወገኑ ይላበወና ሀይዩ።

ክታበት 16ን 17ን ዝዕድሚኦም

ኖርወይ ካብ ፓላንድ 1 ሚልዮን ተወሳኺ ክታበታት ዝዘኣ ብምህላዋ ኣብ ዝመጽእ ሳምንታት ግስጋስ መደብ ክትበት ብዝተዛዩደ ናህሪ ክቕጽል እዩ። ከም ውጽኢት ናይዚ ድማ ኣብ ሃገርና ዘለዉ ልዕሊ-ዕድመ ሰባት ካብቲ ዝመደብናዮ 2-3 ሳምንታት ክልቲኡ መራፍእ ክታበታት ብምውሳድ ኣቕዲሞም ክውድኡ ኢዩም።

- እዚ ኣብ ወቕቲ ቀውዒ ለብዒ ኣብ ዝዛይደሉ እዋን ልዑል ጥቕሚ ክህልዎ እዩ። 16ን 17ን ዝዕድሚኦም ቆልዑ ክኸተቡ ድዮም ኣይክኸተቡን ናይ መወዳእታ ውሳኔ ነሕልፊሉ ግዜ ውን ከነቃላጥፎ ኢና ይብል ሀይዩ። መንግስቲ እዚ ውሳኔ ከምቲ ኣቕዲሙ ዝመደቦ ኣብ ወርሒ መስከረም ዘይኮነ ኣብ ወርሒ ነሐሴ እዩ ክውሰኖ።

ንኡሳን ዞባታትና እቶም ኣብዚ ክሊ-ዕድመ ዝርከቡ ሰባት ኣብ ዝመጽእ እብረ ክኸተቡ ከምዝኸለሉ ተቐሪቦናሉ ክጸንሓ ተሓቲተን ኣለዎ።

– ኣብዚ ክሊ ዕድመ ንዝርከቡ ሰባት ክታቦት ምሃብ ዝተደለበን ዝተሓደሰን ኣፍልጦ ብምሙርኳስ ኢና እዚ ውሳኔ ክንውስኖ። ክታቦት ንክኸተቡ እንተደኣ ወሲንና ካብ ፖላንድ ተወሳኺ ክታቦታት ንገዝእ ብምህላውና እተን ኣብ መደብ ክትቦት ነዊሕ ዝሰጎማ ንኡሳን ዞባታት ድሮ ድሕሪ ገለ ውሑዳት ሳምንታት ነቶም 16ን 17ን ዝዕድሚኦም ምኽታብ ክጅምሩ ይኸእላ እየን ይብል ሀይየ።

ክሳብ 12 ዓመት ዝዕድሚኦም ቆልዑ ውን ክታቦት ክወሃቦም ዝኸለል እንተኹይኑ ብዝብል ትካል ህዝባዊ ጥዕና ገምጋማት የካይዱሉ ኣሎዉ።

– መደብ ክትቦት ሕጂ ጽቡቕ ይግስግሰልና ስለ ዘሎ ነዚ ሕቶ ኣብ ዝተሓደሰ ኣፍልጦ ብምሙርኳስ ጽቡቕ ጌርና ክንግምግም ዘድልየና ግዜ ክንጥቀም ንኸእል ኢና። እዞም ሰባት እውን ክታቦት ንክወሃቦም ምሕጽንታ እንተደኣ ኣሕሊፍና እቲ ውሳኔ ነቶም ቆልዑን ንወለዶምን እምነትን ውሕስነትን ብዘሕድረሎም ኣገባብ ጌርና ክንውስኖ ኣገዳሲ ክኸውን እዩ ይብል ሀይየ።

ተማሃሮ ላዕለዎይ ደረጃ ኣብ እዋን ምህሮ ርሕቀት ምሕላው ኣይከድልዮምን እዩ

ኣብ ወቕቲ ክረምቲ ብመሰረቱ ኣብ ራብዓይ ጽፍሒ ዳግመ ምኽፋት ሰፊሮም ዝነበሩ ቅጥዕታት ኣቐዲምና ዝኸፈትናዮም ኣለዉ። ሕጂ ውን ከም ብሓድሽ ነስተኻኸሎ ኣለና።

ተማሃሮ ላዕለዎይ ደረጃ ኣብ እዋን ምህሮ ርሕቀት ሓልዉ ካብ ዝብል ግዴታ ሕድገት ክግበረሎም እዩ። እዚ ከም ግቡእ ኣብ ራብዓይ ጽፍሒ ከነተግብሮ እዩ ኔሩ መደብና። እንተኾነ ግና ቤት-ጽሕፈት ጉዳያት ጥዕናን ትካል ህዝባዊ ጥዕናን ብዝሃቡና ምኽርታት ሕጂ ነተግብሮ ኣለና።

– እዚ ማለት ተማሃሮ ላዕለዎይ ደረጃ ንሓደ ዓመትን ፈረቓን ርሕቀት ክሕልዉ ድሕሪ ምጽንሖም ሕጂ ጎኔ ንጎኔ ተቐሪቦም ኣብ መምሃሪ ክፍልታት ክራኸቡ ይኸእሉ እዮም። እዋን ሳምንታት ሌላ ተማሃሮ/fadderukene ብ40 ሚልዮን መዊልናዮ ስለ ዘለና ፍጡን መርመራታት ዘኸትሎ ወጻኢታት ባዕልና ክንሸፍነሎም ኢና። እዚ ብውህሉል ክርእዮ ከለኹ ካብ ዓሚ ናይ ሎሚ ዓመት ምጅማር ምህሮ ዝያዳ ኣዘናጋዕን ውሑስን ክኸነሎም ከምዝኸነ ርግጸኛ እዩ ይብል ሀንሪክ ኣሽሃይም ሚኒስተር መጽናዕትን ላዕለዎይ ደረጃ ትምህርትን።

ድሉውነት ይቕጽል

ኣብ ውሽጢ ኣርባዕተ ሳምንታት መብዛሕትኦም ልዕሊ ዕድመ ተቐማጦ ሃገርና ክልተ ክታቦታት ክውግኡ ዕድል ክረኽቡ እዮም።

—ከታቦታት ለበዳ አብ ትሕቲ ቁጽጽር አእቲናዮ ከንቅጽል ከሕግዘና እዩ፡ እንተኾነ ግና እቲ ቫይረስ ከም ካልኣት ተመሓላለፍቲ ሕማማት ምሳና ክቕጽል እዩ። ምሉእ ብምሉእ አስጋእነቱ ምእላይ ዝከኣል ኣይኮነን። እዚ ማለት መደብ ክትበት ምስ ወዳእናን ሕብረተሰብና ከም ብሓድሽ ምስ ተኸፍተን ገሊጾም ሰባት ብኮቪድ-19 ከቢድ ሕማም ክሕዘምን ክመቱን እዮም ማለት እዩ ይብል ሀይዩ።

አስጋእነቱ ክሳብ ዜሮ ንምቕናስ ኢሉ መንግስቲ ንዘለው ደረታት ኣይክቕጽሎምን እዩ፡ ግን ኣድላዩ እንተደኣ ኮይኑ ስጉምታት ምትእትታው ኣብ ገምጋም ክኣቱ እዩ። ካልእ ባህሪ ዘለዎም ዓይነታት ናይቲ ቫይረስ ዝያዳ ክብደት ዘለዎ ሕማም ዘኸትሉ ወይ ንኣድማዕነት ክታቦት ዘቕንሱ ክመጹ ይኸእሉ እዮም። ብዙሓት ከቢድ ሕማም ክሳብ ዘይሓመሙን ኣብ ሆስፒታል ዘይተዓቀቡን ቁጽሪ ተለባዕቲ ንበይኑ ልዑል ሚዛን ዝወሃቦ ኣይኮነን።

—ስለዚ 4ይ ጽፍሒ ምስ አሕለፍናዮ መዓልታዊ ህይወትና ናብ ንቡር ክምለስ እዩ፡ ግን ድሉውነትና ዝተዛየደ ክኸውን እዩ። ብሃገር ደረጃን ብአህጉራዊ ደረጃን ነቲ ኩነታት ክንከታተሎ ኢና። ሰበሰልጠን መንግስቲ፡ ሆስፒታላትን ንኡሳን ዘባታትን ኣድላዩ ኣብ ዝኸከሉ እዮናት ብዝቕልጠፈ ስጉምታት ከተኣታትዉ ንክበቕዑ ኣብ ተቐረብ ክጸንሑ ኣሎዎም ይብል ሀይዩ።

ኣብዘን ዝቕጽላ ዓመታት መንግስቲ ንቐረብ ክታቦታት ዝቕይድ ውዕላት ኣተኣታትዩ ኣሎ፡ ኣብዘም ውዕላት ድማ ንሓደስቲ ዓይነታት ናይቲ ቫይረስ ኣድማዕቲ ዝኾኑ ክታቦታት ኣስተኻኻሎም ክህቡና ከም ቅጥዒ ኣእቲናዮ ኣለና፡ ከምኡ ውን ኣብ ኣህጉራዊ ዕዮ ክትበት እጃሙ ንክበርክት። እዚ ሓደ ኣገዳሲ ክፋል ውጥን ድሉውነትና እዩ።

ምቕይዳራት ውሽባ መገሻ

ካብ ፍርቂ ለይቲ ንሰንበት 15 ነሓስ ዘውግሕ ኣብ ዩኒቨርሲቲ/ኮለጃት ኖርወይ ኣብ ላዕለዋይ ደረጃ ትምህርቲ ph.d ክኣትዉ ዝተፈቐደሎም ተማሃሮ ናብ ኖርወይ ክኣትዉ ክፍቀደሎም እዩ። ልክዕ ከም ካልኣት ካብ ሳልሳይ ሃገር ዝመጹ ሰባት ቅጥዕታት መርመራን ውሽባን ክኸተሉዎ ኣሎዎም።

ከም ተወሳኺ 4ይ ጽፍሒ ዳግመ ክፍታ መንግስቲ ሓደ ለውጢ ብምትእትታው ኣሓዲሱዎ ኣሎ። ኣብ ራብዓይ ጽፍሒ ኣብሓጎታትን ዓባይታትን፡ ፍቕራትን ካልኣት ተመሳሰልቲ መቕርብቶምን ክኣትዉ ክፍቀደሎም እዩ።

—ኣብ ኖርወይ ኣብ ዝኣትዉሉ እዋን ጌና ሕጂ ውን ተረርቲ ቅጥዕታት መርመራን ውሽባን እዩ ክጸንሖም፡ ኮይኑ ከብቕዕ ድሕሪ ነዊሕ እዋን ኣብ ኖርወይ ምስ ዝፈትዉዎም መቕርብቶም ክራኸቡ ዕድል ይረኽቡ ኣሎዉ። ብዙሓት እዚ ንነዊሕ እዋን ብሃንቀውታ ክጽበዩዎ ከም ዝጸንሑ እፈልጥ እየ ይብል ሀይዩ።